

KRANJSKI ZVON

ŽUPNIJSKI LIST ZA KRANJ IN OKOLICO.

Izdaja: mestni župni urad v Kranju.

Izhaja zadnji teden v mesecu.

L. 1929. Štev. 9.

Posamezna štev. 2 Din.

Izrodki mode.

Saj vem, da se bom ženskemu svetu s tem člankom malo zameril, — pa kaj čem, skoro bi bilo greh, ko bi molčal. — Menda se mi ne bo zgodilo kot se je znamenitemu dvornemu pridigarju na Dunaju! Z vso odkritostjo je bičal nemoralno življenje dvornih dam in gospodičen. Te so pa napravile proti njemu zaroto. Zvabile so ga v neko dvorano, da se tam nekaj pomenijo. Ko pride duhovni gospod tja, se je naenkrat znašel sredi med dvorjanicami, pa vsaka izmed teh je držala bič v svoji roki. Hotele so pa vsaka izmed njih namlatiti. — Pater pa se je hitro znašel v položaju. „Katera je največja nečistnica, ta naj prva vdari —“, je zaklical. Dvorjanke so osupnile nad tem vzklikom, nobena ni hotela prva udariti. To osuplost je pater urno porabil in je smuknil pri najbližjih vratih na prosto. — Dvorjanke so pa odnesle veliko blamažo. —

Katera je najbolj prizadeta, naj najbolj molči in se najkorenitejše poboljša, če pa kuha jezo in zabavlja proti svarilom, pač le s prstom na se kaže. —

Pred par tedni je bil v Kranju na popotovanju gospod iz Monakovega. Z zanimanjem je opazoval naše življenje v Kranju. Bila je ravno nedelja. Ko se peljeva potem skupaj na vlak, ga izprašujem o vtisih, ki jih je dobil. Pa pravi nekako tako le: „Skoro ista nedeljska slika, kakor na Bavarskem V cerkvi se mi je zdelo zelo lepo. Čuden vtis je name napravilo to, da imate pri vas ob nedeljah odprte trgovine, preveč materijalizma! In to sem tudi opazil, da je pri vas neprimerno več bubitizur pri ženskah in da je vaš ženski svet sorazmerno mnogo nedostojnejše oblečen kot pri nas v velikem mestu, fineše manjka. —“

Skoro me je malo zbolela ta sodba. Pa sem hotel naše ženstvo malo izgovarjati, češ, da se pri nas kaže vpliv Zagreba. —

Finese manjka —!

Pri nas se ženski svet tako rad izgovarja, da je taka obleka — moda —! Saj veste, kakšno obleko mislim: brez rokavov, prekratko, nadkolenčasto, prozorno in pretirano dekoltirano. Toda to ni res, da bi bila taka moda nekako svetovna moda, ali moda boljših, dostojnih meščanskih krogov. — Kakor ta gospod iz Monakovega, sem tudi sam opazil, da naše ženstvo zaostaja za drugim, kar se tiče dostojnosti v obleki. Ker se naše ženstvo tako rado sklicuje na modo, sem nalašč opazoval žensko nošo v Rimu, v Milanu, v Benedkah, v Genovi, v Mici, Monte Carlu, Biaritzu, v Parizu, Kölnu in Monakovem, a moram konstatirati žalostno dejstvo, da tako neokusnih oblek, toliko nagote, toliko nesramežljivosti v obleki nisem nikjer videl kakor pri nas. — Kar pojdite pogledat v svetovno kopalnišče v Biaritz, v svetovno mesto Paris, če se na njega sklicujete, pa boste to sami videli. —

Pri nas manjka fineše! Drugod so v modi vodilni krogi plemstvo in boljše meščanske družine, ki se splošno oblačijo povsod zelo dostojno. Ravno iz teh krogov se vodi

drugod gibanje proti nedostojnosti v obleki. Drugod se nedostojno oblačijo kake „nočne ptice“, pokvarjene ženske, ki love moške na ulici. — Pri nas ti pa pride po ulici drugače nad vse častitljiva dama tako oblečena, da je dostojen moški skoro pogledati ne bi smel. — Premalo fineše —! Premalo čuta za dostojnost, da ne govorim o sramežljivosti, na katero se ponekod že popolnoma pozablja!

Pa če že po velemestih vidite na ulici kako pomanjkljivo oblečeno damo, je pa čisto gotovo, da je ne boste našli v vsej Italiji in v vsej Franciji žene v cerkvi, ki bi bila nedostojno oblečena —! Tam jo očitvidno spode ven iz cerkve, če bi se katera drznila taka priti v hišo božjo. —

Kakor po Italiji, Franciji in Nemčiji, imamo tudi pri nas na cerkvenih vratih nabite opomine, naj ženske spoštujejo svetost cerkve in naj je ne skrunijo z nedostojno obleko, a vendar moramo pri nas tudi po cerkvah gledati obleke, ki so bolj podobne kopalnim kostimom kot dostojni obleki! To je za nas naravnost poniževalno! Da naš ženski svet nima toliko fineše, toliko čuta za dostojnost, toliko sramežljivosti, da bi vsaj v cerkev ne prišle v oblekah brez rokavov, v kratkih krilih, kakor jih nosijo šesletne punčke, z razgaljenimi prsi in hrbti. — Brrr —! Vem, da se bodo nekatere pohujševale nad tem, da to naštevam, a nad tem se pa ne bodo, da tako hodijo po ulici, v dostojno družbo ali celo v cerkev —!

Da pa ne bo kdo mislil, da tako sodimo samo kaki starokopitni „fajmoštri“, naj navedem, kako sodi o taki nemodi zdravnik, tajni svetnik dr. Rubner iz Berlina, ki piše v časopisu „Deutsche Medizinische Wochenschrift“ št. 10. 1928. o tem predmetu sledeče: „Moda, da nosijo nekatere ženske nad kolena kratke krila, brez rokavov, spredaj globoko izrezana, zadaj z nagoto do hrbtenice, je izšla iz ženskih krogov, ki pač niso za salon —! Iz manjvrednih krogov! Pač ni nikaka skrivnost, če se pravi, da taka obleka predstavlja bolj slečenje kot oblečenje, da se taka moda odklanja radi tega, ker nudi brezstidno draženje človeških strasti. — Neredko se najdejo ženske, ki nosijo 50% svojega telesa nepokritega in med temi take, ki bi jih dostojnost ne mogla kazati. — Vse to more zrasti na tleh padle morale, ki se kaže v šund-literaturi, v kabareti in špekulacijah — Moda, ki kaže toliko nagote, ne navadi človeka na nagoto v tem smislu, da bi ista ne dražila spolnosti, ampak je narobe resnica, da vedno bolj draži spolnost — Mladina, ki zraste v tem ozračju, podleže — tej nevarnosti — Posledice tega draženja se kažejo v prostituciji, v širjenju spolnih bolezni in v zakonih brez otrok in v zamoritvi lastnega zaroda. — Z zdravniškega stališča imamo dovolj vzroka, da se ustavljamo modi, ki skuša danes osvojiti ženski svet —“ Tako torej zdravnik!

Katoliška cerkev ni nikdar nastopila proti okusni obleki, proti modi, ki je dostojna, saj ve, da se mora tudi moda prilagoditi življenju in razmeram, Cerkev ima celo misel za to, da se žena prijetno in če mogoče tudi izbrano in fino oblači. Nemški škofje so pisali o tej zadevi sledeče:

„Katoliška cerkev nima nič proti praktični in okusni obleki in tudi ne proti spremembam mode, vendar pa mora odločno zavreči sedanjo „modo“, ono „modo“, ki stremi po razgaljenju telesa in za tem, da kažejo telesne oblike iz gotovega namena —, ker vse stremi le za tem, da se bude spolne strasti —“

Sveti Hieronim pravi, da se mora krščanska žena enako ogibati prevelikega nakitja, kakor umazanosti. Luksus v obleki, kakor tudi pretirano hrepenenje po tem, da vzbuja pozornost in ugajanje, je grešno in vedno združeno z velikimi nevarnostmi. Na drugi strani je pa tudi res, ga grda in odbijajoča obleka nima nikake zveze s pobožnostjo. — Prava pobožnost je vedno dostojno oblečena.

Moda je нравno nedovoljena, če je taka, da škoduje zdravju, če je zapravljava, če vzbuja v drugem spolu spolne strasti — Sv. apostol Pavel ima v tem oziru sledeče navodilo: „Žene naj se v poštenem oblačilu s sramežljivostjo in zdržnostjo krasi —“ I. Tim. 2, 9. Stvarnik sam je ženi dal v naravo ta nagon, da se krasi, lepša. Ta nagon ne more biti — sam na sebi slab, — če ne prekorači mej nravnosti. Sv. Tomaž pravi, da je ta nagon po olepšanju samega sebe grešen, če se udejstvuje iz slabega namena ali pa na nedovoljen način. Žena se sme lepše oblačiti, da celo njena dolžnost je to, da ugaja svojemu možu. Obe pa bi grešili, če bi se tako oblačile, da bi s svojo obleko dražile spolne strasti. In to dela sedanja napolnaga nemodna moda —

V Kranjskem zvonu smo že opozorili, naj naše ženstvo ne hodi v cerkev v taki obleki, ker moramo duhovniki takim odreči sv. zakramente, po navodilih papeža in škofa. Ne k sv. obhajilu, ne k poroki, ne k krstu za botro, ne k sv. spovedi, ne sme krščanska žena v taki obleki. Če ne bodo pomagali lepi opomini, potem bomo pač morali, dasi neradi, javno takim ženam in dekletom odrekati sv. zakramente — Prosim torej vse naše ženstvo, naj samo med seboj deluje na to, da bo rastla v našem mestu in v vsej župniji dostojnost, sramežljivost — pa tudi recimo — finesa v obleki!

Spovedni obred.

V zadnjem času se moderni kulturni svet sila zanima za verske stvari. Doba nevere in verske neodločnosti je za nami. Pa ni dovolj današnjemu človeku, da svojo vero pozna le od zunaj, vse dobre duše gredo danes na globoko in hočejo vse storiti iz lastnega globokega prepričanja; ni jim dovolj, da vidijo, kako se vrši sv. maša, kako se delijo sv. zakramenti in podobno; hočejo tudi vedeti, zakaj tako in ne drugače. V cerkvi ni nič slučajnega, vse ima pomenljiv zmisel in svoj zgodovinski vzrok. In tega hoče današnji človek poznati.

Tudi pri nas Slovencih ni nič drugače. Zato je tudi pri nas potrebno, da naučimo izobraženstvo in ljudstvo razumevati cerkvene obrede. Šele potem jih bomo radi in tudi z večjim srčnim pridom obiskovali.

Zadnjič smo se razgovarjali o vpeljevanju. Danes se pomudimo pri lepem in resnem, pa tolažljivem spovednem obredu! Človek, ki redko prihaja k misteriju sv. spovedi, pozablja le prerad, kaj se tam vrši in kako se vrši; kdor pa pogosto pije iz tega studenca božjo moč, opravlja sv. spoved nehote precej iz navade, brez veliko misli na skrivnostno pomenljivost spovednega obreda.

Cerkev predpisuje za spoved ločen, miren kraj — spovednico z linicami in mrežami. Že ta modra zahteva pripomore k pravi zbranosti, ki je za sv. spoved potrebna. Pa tudi pospešuje misel, da je duhovnik le božji namestnik, ki mu torej lahko zaupno odkrijemo globine svoje duše. V spovednici vsi človeški, osebni oziri odpadejo, tu je le duša in njen telesni glas, ki govori duhovniku, Jezusovemu namestniku. Zato nam je lahko pri spovedi ohraniti mir,

ki je ne le za spoved, ampak za vse krščansko življenje nujno potreben.

Najprej spovedanec pozdravi s krščanskim bratskim pozdravom: „Hvaljen Jesus!“ in dobi krščanski odgovor: „Amen“, to je; „Tako bodi!“ Cerkev daje za ta pozdrav 50 dni odpustka, znamenje, kako toplo nam priporoča ta pozdrav.

Nato pokaže spovedanec svojo vljudnost in krščansko oliko, ko poprosi za blagoslov: „Prosim sv. blagoslova, da se svojih grehov prav in čisto spovem“. V imenu Cerkve odgovori spovednik: „Gospod bodi v tvojem srcu in na tvojih ustnicah, da se prav spoveš vseh svojih grehov. V imenu Očeta † in Sina in Svetega Duha. Amen,“ Križ, ki ga pri tem napravi, te spominja, da nam je ves božji nadnaravni blagor zaslužil naš križani, prvorojeni brat Jezus. Te besede niso samo duhovnikova molitev, ampak molitev vse Cerkve, vsega skrivnostnega Kristusa, ki je brezpogojno uslišan. Zato spovedanec, ako ima le dobro voljo, čisto gotovo prejme dejansko milost notranjega razsvetljevanja in navdihovanja, da spoved res dobro opravi. Zdi se, da imamo današnji ljudje veliko premalo zaupanja v silo božje milosti in se le preveč zanašamo na svoje uboge človeške moči. Če cerkev moli za nas, je pač odveč vsak strah pri spovedi. Kako neki naj bi mati ne znala spraviti deteta z očetom?

Ko je spovedanec odkril svoje dušne rane, kolikor jih pozna, mora začeti duhovnik svojo samarijansko službo. Trojna je njegova dolžnost: 1) biti zdravnik, 2) učitelj, 3) sodnik. Zdravnikova naloga je najprej bolnika preiskati, potem mu dati zdravila in navodila za zdravljenje. Tako mora tudi dušni zdravnik najprej poprašati, če se mu zdi po grešnikovi samoobtožbi še potrebno, za nadaljne težke rane. Povpraševanje pri spovedi je le usmiljena pomoč, da se spovedanec obtoži vsaj vseh velikih grehov, kakor je dolžan. Včasih pa je treba tudi še kaj vedeti, da je mogoče svetovati primerna dušna zdravila.

Pouk, opominjanje in vzpodbujanje, ki sledi, je zdravniška in obenem že učiteljska služba. Duhovnik ima stanovsko božjo pomoč, da more prav učiti in nasvetovati prava protisredstva za dušni strup — greh. Zato ga v spovednici vodi sv. Duh. Napačno bi bilo torej in znak slabotne vere, če kdo spovedne nauke posluša kakor druge dobre nauke, češ, saj so nauki v življenju poceni, in bi se po spovedi malo zmenil za dobljeni pouk. V pridigi označujejo duhovniki po Gospodovem pooblastilu vsem, ki so v cerkvi, obenem pri spovedi pa vodijo in učijo vsako dušo posebej. Kdor gleda v spovedniku res Kristusovega delegata, se bo zavedal, da ga pravzaprav Kristus poučuje in mu naroča, kako se bo uspešno ognil nravnemu zlu.

Potem se začne služba sodnika. Sodnikova naloga je naložiti kazen, oprostiti ali obsoditi obtoženca. Naložena pokora je sicer za kazen, pa je obenem za zdravilo — sodnik mora biti obenem zdravnik, kajti Bog ostane dober tudi tedaj, kadar kaznuje. Sodba more biti pri spovedi le v njegov prid, obsodbe v krščanstvu, ki je vera ljubezni med otroki in Očetom, sploh ni, tudi sodnijsko pridržanje grehov pri spovedi ima namen obvarovati pred novim grehom in pripraviti na vredno spoved. Pri sodišču je bilo že od nekdaj v navadi izreči razsodbo sedé, zato tudi duhovni sodniki v spovednici po cerkvenem navodilu sede v znamenje svoje sodne oblasti. Spovedanec pa kleči, ker hoče pokazati svojo spokornost in iskreno željo po odvezi — saj klečimo, kadar česa prav prisrčno prosimo! Obenem pa je klečanje že mala, prostovoljno opravljena pokora.

Ko je duhovnik še opomnil spovedanca na potrebo živega kesanja, začne moliti odvezne molitve. Tudi te je koristno poznati, da bomo vedeli, kakšnih milosti nam izmolijo v imenu cerkve duhovniki pri spovednem misteriju. Slovenski prevod slove:

vprašanje pogrebne štolnine, da zavarujem sebe pred kakim krivičnim sumničanjem in pa da branim dobro ime drugih duhovnikov.

Pogrebi v Kranju so troje vrst: Pogreb I. razreda s tremi duhovni, ali več, če kdo želi; pogreb II. razreda z dvema duhovnikoma in pogreb III. razreda z enim duhovnikom.

Za pogreb I. razreda s 3 duhovniki se računa 620 Din in sicer je v tem prispevek za cerkev, za pokopališče, za grobarja, za cerkvenika in za zvonjenje, za strežnike in za pokopališko cerkev. Posameznih postavk ne bom razlagal, omenjam pa, da od tega dobi duhovščina zelo majhen del. Poleg tega dobi duhovščina in cerkveni služabniki še vsak po eno svečo, če jo pa seboj prinesejo, jo pa stranka plača v gotovini.

Za pogreb II. razreda se računa za vse kakor zgoraj skupno 305 Din.

Za pogreb III. razreda pa 171 Din za vse skupaj: za duhovnika, za župno in pokopališko cerkev, za organista in cerkvenika, za strežnike in za grob.

Nekateri naročajo zvonjenje cugov pri pokopališki cerkvi, pri podružnicah, svečnike in drugo, to pa znese precejšnjo svoto, od katere pa ne dobi duhovščina niti pare nel!

Pri vsakem pogrebu se da lahko podroben račun in vsak vidi na lastne oči koliko znese vsa štolnina.

Nekoč se je v neki tuji župniji zgodil slučaj, da so sorodniki naročili velik in pompozni pogreb. Domači župnik je naročil celo duhovnika iz tuje župnije in ga tudi plačal. Stranka pa računa ni hotela plačati! To je umazano, da naročajo veliki pomp in se nekako bahajo z imenitnim pogrebom, plačati pa nočejo ne zvonarjev, ne cerkvenika, ne drugih, ki imajo opraviti pri pogrebu. Kako pa naj pride cerkvenik do tega, da bi najemal ljudi za zvonjenje in se še sam potil — še »za boglonaj« ne!

Grdo bi bilo, če bi duhovnik stiskal iz ljudi denar, nelepo pa tudi, če bi verniki očitali duhovniku tistih par borih grošev, ki mu jih dajo! Še grše pa je, če se nesresnične vesti širijo okrog in se s tem škoduje na dobrem imenu duhovniku!

Prepričan sem, da je v naši župniji šarmantnost doma in neka noblesa v denarnih zadevah glede cerkve in štolnine. Če so kdaj nastale kake govorice radi tega in morda kako zgražanje, je bilo krivo temu to, ker ni bilo pravih informacij. Za to se mi je zdelo potrebno, da to zadevo javno pojasnim, da ne bo nobene prilike več za kako nesporazumljenje.

Povdarjam, da bi bilo zelo neprijetno za nas duhovnike zahtevati tudi pare od reveža. Kdor je reven in mu ni mogoče plačati stroškov, naj pač ne naroča pompozni pogrebov, naj pove takoj pri naročilu pogreba brez strahu, da mu je težko plačati štolnino in duhovniki bomo vsak tak pokop izvršili brezplačno.

Statistika.

V letu 1928. je bilo v kranjski župniji 82 rojstev, med temi 6 nezakonskih, 44 dečkov in 38 deklic.

Porok je bilo 23, drugam se je šlo poročiti 19 parov.

Mrličev je bilo 58, in sicer 31 moških in 27 ženskih.

Obhajila se niso štela, po približni cenitvi je bilo v župni cerkvi okrog 35.000 obhajancev. v zavodu sv. Vinka ca 10.000 — torej skupno okrog 45.000 obhajil.

V nedeljo, dne 13. januarja smo sešteli vse obiskovalce službe božje v župni cerkvi. Pri 6. sv. maši je bilo 600 oseb, pri 8. jih je bilo 1100 in pri 10. pa 739. —: pri popoldanski službi božji 300. —

Kaj pove statistika?

Glede rojstev je naša župnija na zelo slabem! Pri okrog 4600 in še več župljanih le 82 rojstev pomeni, da vlada v naši župniji — bela smrt! Otroci ni, ker jih mnogi nočejo imeti! Normalno bi moralo biti pri približno 5000

prebivalcih okrog 165 rojstev! Torej najmanj še enkrat toliko rojstev bi morala imeti naša župnija, če bi bila moralno — na normalni višini! Ob priliki bo treba napraviti statistiko, koliko družin je še od onih, ki so bile pred 100 leti v župniji; takrat se bo pokazalo, kako izumirajo v mestu cele družine in kako prihaja naraščaj družin od zunaj, s kmetov.

Glede obhajil tudi ni posebno zgledna naša župnija. Če upoštevamo, da posebno v adventu in postu prihajajo cele množice okoličanov k sv. zakramentom v Kranj, potem je ca 35.000 obhajil — — res prevelika ponižnost!

Pri štetju obiska službe božje smo naleteli na precej neugodno nedeljo, ko je vladal silen mraz. Pri prvi sv. maši je gotovo drugače kake 200 ljudi več, kakor jih je bilo tisto nedeljo. Če odbijemo ca 800 otrok do 8. leta, potem kake 400 bolnikov, starčkov in takih, ki niso mogli radi slabe obleke k sv. maši, bi to zneslo ca 1200 ljudi, ki niso bili dolžni priti k sv. maši. Pri sv. maši je bilo to nedeljo celotno 2439 ljudi. Če prištejemo k temu številu one, ki niso bili dolžni priti k sv. maši — to je 1200 ljudi in odštejemo skupno svoto teh in navzočih — 3639 od števila duš v župniji ca 4600, — pa vidimo, da ne prihaja neopravičeno v nedeljo k sv. maši okrog 900 ljudi — — Tudi na to številko ne smemo biti ponosni — —! Vsled neugodnih vremenskih razmer je sicer slika zelo nepopolna. Prihodnjič bomo izvedli tako štetje enkrat poleti in takrat bomo primerjali obisk nedeljske službe poleti s tem po zimi, pa se bo pokazala prava slika.

Duh. svetnik Fran Pokorn.

Iz cerkvene zgodovine Kranja.

(Nadaljevanje.)

L. 1507.¹ piše cesar Maksimilijan iz Lindaw-e Dominiku kardinalu Grimdnu tako-le: „Župno cerkev v Kranju želimo utelesiti ljubljanskemu škofu v polnem pravu (plaeno jure). Ker pa v duhovnem oziru spada ta cerkev pod Vašo jurisdikacijo, namreč pod oglejsko škofijo, zato blagovolite temu vsteženju pritrčiti. V tem oziru bodite naklonjeni ljubljanskemu škofu Krištofu, našemu svetovavcu.“ In oglejski oče Dominik je na to pismo cesarjevo zapisal svoj: „Placet et fiat,“ kolikor premoremo v Gospodu. — S tem je cesar kranjsko župnijo podaril z vsemi pravicami ljubljanski škofiji. Od tega leta do današnjih dni imajo ljubljanski škofje patronat nad njo. — Škof Krištof Rauber je namreč prosil cesarja zato. Uslišal je njegovo prošnjo in mu takoj potem, ko je odposlal pismo oglejskemu očaku naslednjega dne 17. avg.² iz Lindave (Lyndaw) pošlje svoje podarilno pismo, v katerem mu pove tudi vzroke, zakaj da mu izročita patronat z vsemi pravicami brez pridržka nad kranjsko župnijo, in jo v polnem pravu vtelesuje ljubljanski škofiji za vse prihodnje čase tako, da niti on, niti njegovi nasledniki na avstrijskem prestolu ne smejo glede tega delati kakih ovir in zmešnjav. Izročita mu „patronat“ in „duhovno fevdstvo“. Zakaj? Zato, da mu izkaže svojo naklonjenost, ker je on in njegov prednik njemu in njegovim prednikom in vsej avstrijski hiši tako zvesto in pridno in koristno služil in na razne načine bil v pomoč ter, da bi tako bilo še v prihodnje.

V tistem času je pa oskrboval kranjsko župnijo znameniti in za Kranj jako zaslužni mož, dr. Matija Operta, o katerem bomo pozneje več povedali. Umrli je začetkom poletja l. 1511, torej ga l. 1512.³ ni bilo več v Kranju med živimi, marveč v grobu, kljub pomotni trditvi g. svetnika Lavtižarja. Znano pa je, da je l. 1511. velik potres meseca marca napravil velikansko škodo po vsem Kranjskem. Tudi škof Krištof Rauber jo je občutil. Da bi si pomnožil svoje

¹ Kranjski župni arhiv: platnice urbarija iz l. 1601.

² Škof. arhiv. F. 13, št. 1. in 2.

³ Lavtižar: Zgodovina Kranja str. 15.

dohodke, zato je po smrti omenjenega kranjskega župnika sprejel župnijo in vso zapuščino pokojnega v svojo last in posest ter se dne 29. avgusta 1511.⁴ dal po svojih oskrbnikih in namestnikih (prokuratorjih) umestiti. Pri tej priliki je izdal po njih tudi svojo zavezo (reversales). — Obseg zaveze je ob kratkem sledeči: 1. Napominanega dne za vlade papeža Julija II. v osmem letu, zjutraj ob osmi uri sta prišla škofova odposlanca: Andrej, tačasni kapitelski vikar v Ljubljani in škofov hišnik ali oskrbnik ter Augustin iz Laškega (Tüffer), posvečeni župnik in naddijakon v Pilštanju, točasni škofov kancelar, k mestnemu sodniku, sve-tovalcem in občinstvu mesta kranjskega, zbranim v odprti hiši Khamawnovi, držeč v roki cesarsko pismo glede vtelesenja župnije kranjske škofovi mizi in drugo pismo cesarjev glede vtelesenja na sodnika in svetovalstvo in občino mestno z ozirom na župno in zapuščinsko imetje pokojnega župnika Matije Operta, katera pisma naj se jim prebero, da jih dobro razumejo, kakor se zahteva, da se po njih potem tudi spoštljivo ravnajo.

2. V teh pismih je tudi jasno označeno, da naj se škof in njegovi nasledniki pri napominjani cerkvi glede službe božje in drugih župnijskih pravic vestno ravnajo tako, kakor je od nekdanj v navadi in prav po volji cesarjevi in kakor je škof obljubil cesarju se ravnati.

3. Ker je pa ta cerkev utelesena in ustanovljena, se spodobi, da se župnija tako upravlja, kakor je potrebno in pošteno, pred vsem, da omenjeni sodni svet in občina, napominjani škofovi prokuratorji oziroma škof in njegovi nasledniki, tudi župna cerkev z vsemi pripadki brez izjeme, zvesto, brez ugovora, zlasti pri sledečih stvareh neovirano, za trdno, za večne čase zaobljubijo, zagotove in izpovedo, da bodo držali sledeče: Župna cerkev in vse njene podružnice znotraj in zunaj mesta naj izvršujejo svoja bogoslužna opravila, sedanje in prihodnje bratovščine, kakor do sedaj navadno, nemoteno in hvalevredno. Sodni svet in občina tudi vse bratovščine naj pri vseh svojih ustanovljenih fevdih kot ustanovniki, kakor je od nekdanj navada, sprejemajo kaplane, šolnike, cerkvenike in ključarje ter naj pazijo na vse dragocenosti cerkveno, sedanje in prihodnje: kelihe, monštrance, križe, posvečene in neposvečene, srebrne in zlate, vse naj imajo v svoji oblasti in oskrbi in ne župnik kot škof v Ljubljani, naj se ne bori zato, marveč kakor je od nekdanj v navadi. Tudi škof in njegovi nasledniki naj pri župni cerkvi na noben način ne dopuste, da bi se kaj odstranilo, in tudi pri podružnicah ne, najsi je premakljiva ali nepremakljiva dragocenost, marveč skrbe, da se tudi ukradeno nazaj vrne.

Dobrodelni vestnik.

Vincencijeva družba v Kranju. Dne 29. decembra 1904. je pokojni dekan Anton Koblar ustanovil Vincencijevo družbo v Kranju. Njena pravila je potrdil škofijski ordinariat v Ljubljani dne 1. marca 1905. Pravih članov je bilo l. 1906. lepo število — 172, podpiranih revežev 33. Namen družbe je podpirati reveže in bolnike.

Vincencijeva družba se je prva leta lepo razvijala. Kupila je nekaj posestva ob župnijskem zemljišču pri Žolariji. Tam se je zgradila sirotišnica, obstoječa iz dveh hiš, katerih ena stoji na svetu Vincencijeve družbe, druga pa na župnijskem zemljišču. Vincencijeva družba je dobila v hišo usmiljenke iz Zagreba, ki so vodile sirotišnico in oskrbovale tudi bolnike po hišah. Poleg tega se je v zavodu ustanovil tudi otroški vrtec. Pokojni g. dekan je pred par leti želel, da bi se v zavod sprejemali tudi dijaki, sestre usmiljenke so se izjavile, da po svojih pravilih ne morejo imeti dijakov v redovni hiši in so odpovedale pogodbo. To odpoved je g. dekan sprejel in zaprosil takoj na to šolske

sestre v Mariboru, da bi sprejele vodstvo zavoda. Tako so prišle pred dobrimi par leti v Kranj šolske sestre, ki danes oskrbujejo ta zavod. Pokojni gospod dekan je posebno želel, da bi se kmečka dekleta izobrazile bolj v gospodinjstvu in zato je ustanovil v sirotišnici še kmetijsko-gospodinjstvo šolo, ki je danes tudi nastanjena v zavodu.

To je kratka zgodovina tega zavoda.

Zadnja leta pokojni gospod ni več zmogel vsega dela in tako ni mogel sklicevati sej Vincencijeve družbe. Skrb za reveže se je omejila le na razdelitev mesečnih podpor, kar so požrtvovalne članice odbora, oziroma predsedstva vršile kar same brez sej.

Od začetka do danes je predsedovala Vincencijevi družbi **gospa Leopoldina Šavnik, torej celih 25 let.** Še živeče članice predsedstva so bile poleg predsednice še gospe oziroma gospodične: Ivana Logar, Ivana Colnar-Andervald, Marija Grošelj, Marija Nadižar, Frančiška Pernič, Marija Rooss in Ivana Šorli.

4. januarja se je sklicala seja predsedstva. Pri seji se je predvsem ugotovilo posestno stanje in so se prebrala družbena pravila.

Konstatiralo se je, da obstoji premoženje družbe iz družbenega posestva s hišo in gospodarskim poslopjem vložek katastralne občine Kranj št. 219. in sicer parcela št. 278. V denarju je last Vincencijeve družbe več hranilnih knjižic v skupnem znesku 41.523. Članarina za redne podporne ude se je določila z ozirom na spremenjene razmere na Din 12 na leto.

11. januarja se je vršila druga seja. Pri tej se je sklenilo, da se skliče občni zbor Vincencijeve družbe za nedeljo, dne 20. jan. v zavodu z dnevnim redom: Poročilo o stanju in delovanju Vincencijeve družbe in volitev predsedstva. Razpravljalo se je o ureditvi zavoda in organizaciji oskrbe revežev v Kranju, o čemer se poroča na občnem zboru.

Občni zbor Vincencije družbe. V nedeljo 20. jan. se je vršila v kapeli našega zavoda najprej mala cerkvena pobožnost s pridigo in litanijami za člane Vincencijeve družbe. Po litanijah se je vršil v zavodovi obednici občni zbor, ki ga je otvorila in vodila podpredsednica gospa Ivana Logar. Gospa predsednica Leopoldina Šavnik je pismeno sporočila, da se vsled slabega vremena in iz zdravstvenih ozirov ne more udeležiti občnega zbora, kateremu pa želi mnogo uspehov in da zopetne izvolitve ne more več sprejeti.

Družbeni vodja je poročal na kratko o zgodovini Vincencijeve družbe. Spominjal se je v daljšem govoru pokojnega voditelja in ustanovitelja Vincencijeve družbe gospoda dekana Antona Koblarja, katerega zasluga je, da se je družba ustanovila, ki je pred vsem s svojimi žrtvami sezidal obe zavodovi hiši, ki je pa tudi po svoji smrti zapustil Vincencijevi družbi oziroma sirotišču lepo premoženje. V svoji oporoki je volil sirotišču Din 10.000, lani je razširil zavod, popravil gospodarsko poslopje, kar je stalo okrog 70.000 dinarjev, a je vse plačal, poleg tega je pa še zapustil v dobrodelne namene lepe svote, ki bodo omogočile družbi razširiti njen delokrog. V znak počaščenja pokojnika so navzoči vstali in mu zaklicali trikrat slava. Za vse velike žrtve naj mu bo dobri Bog velik plačnik! Vodja se je spomnil tudi drugih umrlih članov družbe, ki so požrtvovalno delali na karitativnem polju Vincencijeve družbe.

Posebno se je še spomnil gospe predsednice Leopoldine Šavnik, ki je predsednica družbe od početka do danes, torej celih 25 let. Ves ta čas je gospa predsednica vestno varovala in hranila družbeno gotovino in skrbela, da so se iz njenih obresti podpirali reveži, čeprav ni bilo zadnja leta nobenih družbenih sej, ki jih sklicuje navadno voditelj družbe. V znak hvaležnosti in priznanja za njeno 25 letno požrtvovalno delo jo je občni zbor izvolil soglasno za častno predsednico.

Dalje prihodnjic.

⁴ Škof. arhiv: F. 13. št. 2. v nemškem prepisu.

cam, pogoji: prejem sv. zakramentov, navzočnost pri sveti maši, molitev v papežev namen.

15. **XVII. nedelja po bink.**, — služba božja po navadi. Pop. ura molitve za dekleta, II. ura.

16. **Zimski red službe božje** se prične ta dan in so redne svete maše ob delavnikih ob 6., 6.30., 7. in ob 8. Če gre kak duhovnik maševat na podružnico, izpade sveta maša ob 6.30.

18. **Kvaterna sreda**, mrtvaško opravilo na Hujah.

22. **XVIII. nedelja po bink. Kvaterna nedelja**, ob 2. križev pot in litanije vseh svetnikov, po litanijah je ura molitve za žene. 20. ura.

29. **XIX. nedelja po bink.** — sv. Mihael — služba božja po navadi. Po litanijah je shod za III. red. Pri 6. sv. maši skupno sv. obhajilo za dekliško Marijino družbo.

Razno.

Premskovo. 450 letnico poprave prvotne cerkve, 300 letnica bratovščine Marijinega Vnebovzetja in 200 letnico sedanje cerkve je premskovska soseska obhajala nad vse slovesno. Spored se je izvršil, kakor lje bilo določeno v zadnji številki Kranjskega zvona. Premskovljani so krasno okrasili cerkev in okolico. Po vasi ob cesti je bila dolga vrsta velikih mlajev, pred cerkvijo in po pokopališču je bil napravljen cel špalir okrašenih smrekovih mlajev, pri vratih zelo okusen slavolok z napisom, vsa notranjost cerkve z venci preprežena, pokopališče in okolica lepo vse osnaženo. Reči se mora, da je bila cerkev in okolica nepričakovano lepo okrašena. Vsem ženam in dekletom, možem in fantom, ki so se toliko trudili za to okrašenje, prav iskrena hvala! Tudi domači pevci so se kar postavili, da so sami kar čedno peli latinsko mašo. Najlepše pri vsem tem pa je bilo to, da je na praznik pristopilo tako lepo število moških in žensk k sv. zakramentom! Pri slovesni službi božji se je nabralo od blizu in daleč polno vernikov, da je bila cerkev veliko premajhna, da bi mogla vse sprejeti v svoje okrilje. Darovanje zjutraj in ob 10. je prineslo Din 2077.10. Premskovljanom bo gotovo ostalo to slavlje v lepem spominu!

10 letnica ženske Marijine družbe. Na praznik Marijinega Vnebovzetja je obhajala Marijina družba za žene v Kranju desetletnico svojega obstoja. Zjutraj so imele članice skupno sv. obhajilo. Popoldne ob 6. pa se je vršil v župni cerkvi slovesen shod, pri katerem je govoril njen ustanovitelj dr. Tomaž Klinar, stolni kanonik. Po pomenljivem govoru se je vršila pred oltarjem presv. Srca Jezusovega posvetitev družbe presv. Srcu Jezusovemu. Na to se je razvila procesija v rožensko cerkev, kjer so bile pete litanije M. B. Po tej pobožnosti se je vršila v Ljudskem domu prav lepo posrečena akademija s petjem, deklamacijami in otroško igrico «K mamici», kjer so naši mali do solz ganili mnogoštevilno občinstvo.

Cerkveni sedeži v župni cerkvi. Sedežnina se bo sprejemala oktobra, takrat se bodo tudi dodelili še prosti sedeži, zato naj sedaj nihče ne hodi v župnišče radi sedežev.

Vpisovanje v otroški vrtec v Marijanišču se vrši v nedeljo 1. sept. in v ponedeljek 2. sept. celi dan. O pogojih se vse potrebno poizve pri vodstvu otroškega vrtca v Marijanišču.

Gospodinjska šola. 5 mesečni zimski tečaj se prične s 15. oktobrom. Gojenke plačujejo mesečno Din 500 za vso oskrbo in šolo. Učni načrt je sledeči: Verouk, gospodinjsko spiseje, računstvo, gospodinjsko knjigovodstvo, živiloslovje, gospodinjstvo, nauk o oblačilih, vzgojeslovje, zdravstvo, živinoreja, mlekarstvo, vrtnarstvo, uporaba sadja, petje, krojno risanje. Praktični pouk obsega: kuhanje, šivanje, vrtnarska dela, poljska dela, sobna opravila itd. Priglasje za šolo sprejema vodstvo Marijanišča v Kranju.

Tečaj za vkuhanje sadja se vrši na kmetijsko gospodinjski šoli v Marijanišču od 9. septembra do vštetega

14. septembra. Priglase sprejema do 8. septembra vodstvo Marijanišča. Tečaj se vrši vse dni celi dan in obsega teoretični in praktični pouk. Za stroške vplača vsaka udeleženka Din 200.

Večerni kuharski in gospodinjski tečaj se prične dne 15. septembra in se vrši do 15. oktobra. Priglasi se sprejemajo do 14. septembra. Dekleta iz mesta in bližnje okolice imajo tu lepo priliko, da se priučijo kuhanja in gospodinjstva.

V Dijaški konvikt v Kranju se je dosedaj priglasi 25 dijakov.

Župnija Šmartin.

1. Oznanila za župno cerkev:

1. sept. **XV. nedelja po bink.** — Angelska nedelja. — Zjutraj ob 6. božja služba po navadi, ob 9. uri z blagoslovom, popoldne ob 2. uri molitev pred izp. sv. Rešnjim Telesom in litanije presv. Srca Jezusovega.

Ob 9. sv. maša tudi pri sv. Tomažu v Zgor. Bitnju.

6. sept. **Prvi petek v mesecu**, sv. maša z blagoslovom pri oltarju Srca Jezusovega.

8. sept. **XVI. nedelja po bink. — Rojstvo Mar. Dev.** V farni cerkvi sv. maša zjutraj po navadi, ob 9. z blagoslovom, popoldne ob 2. pete litanije M. B.

Pred prvo sv. mašo vesoljna odveza za III. red, po maši skupno obhajilo Mar. družbe, in popoldan po litanijah shod Dekl. Marijine družbe v Stražišču.

12. sept. **Sv. Ime Mar.** — Ta dan in 7 naslednjih dni sprejme popolen odpustek, kdor prejme sv. zakramente in moli po namenu sv. Očeta.

15. sept. **XVII. nedelja po bink.** — Spomin 7 žalosti M. B. — Božja služba ob 6. in 9. v šupni cerkvi. Ob 9. tudi pri Sv. Joštu; pop. ob 2. kršč. nauk in litanije.

17. sept. **Rane sv. Frančiška** — po maši ob 6. vesoljna odveza. V sredo, petek in soboto kvaterni post. — V soboto sv. Matej, evangelist.

22. sept. **XVIII. nedelja po bink.** — Božja služba zjutraj ob 9. po navadi, ob 2. križev pot, molitev za mrtve in litanije.

29. sept. **XIX. nedelja po bink.** — Praznik sv. Mihaela, nadangela. — Božja služba zjutraj in ob 9. po navadi, pop. ob 2. krščanski nauk in litanije. Ob 9. tudi duhovno opravilo v Drulovki. Druga leta je bilo cerkveno opravilo — „žegnanje“ — v Drulovki v nedeljo po Malem Šmarnu. Letos pride na to nedeljo praznik Žalostne Matere Božje, ko je pri sv. Joštu romarski shod. Zato se mora cerkveno opravilo v Drulovki prestaviti, najprimerneje na to nedeljo, ko se obhaja obenem praznik sv. Mihaela, kateremu je cerkev v Drulovki posvečena.

2. Oznanila za sv. Jošt.

Vse nedelje božja služba ob 6., popoldne ob 2.

15. sept. **spomin 7 žalosti M. B.**, glavni praznik bratovščine žalostne M. B. in romarski shod. — Ta dan zadobe vsi tolikokrat popolen odpustek, kolikorkrat obišejo kapelico žalostne M. B. na stopnicah in tam molijo v namen sv. Očeta; prejeti pa morajo sv. zakramente. — Na predvečer, v soboto so litanije, v nedeljo božja služba ob 6. in 9. z blagoslovom, popoldne ob 2. pridiga za bratovščino žalostne M. B. litanije in pobožnost bratovščine žalostne M. B. na sv. stopnicah. Spovedovalo bo v soboto popoldne in v nedeljo več spovednikov. Kdor se želi vpisati v bratovščino žalostne M. B. in sprejeti škapulir, naj se oglasi v zakristiji!

3. Oznanilo za Breg.

Vse nedelje božja služba zjutraj ob 6. in popoldan ob 2.

Kronika.

Poročeni:

1. **Šetina Jožef**, posestnik in mlinar v Vitočah pri Smladniku in **Frančiška Križaj**, posestnika hči iz Sred. Bitnja št. 12; poročena 19. avg.

2. **Benedik Anton**, hišni posestnik v Šmarjetni gori in **Frančiška Stare**, tkalka iz Stražišča št. 66; poročena 19. avg.

3. **Bohorič Franc**, pekovski mojster v Kranju, rojen v župniji Rajhenburg in **Marija Tepina**, hči pekovskega mojstra v Stražišču; poročena 21. avg.

Umrli:

24. julija: **Keršič Rudolf**, delavec, rojen v Žuzemberku, star 50 let.

29. julija: **Kert Ignacij**, posestnik na Gor. Savi, p. d. Arnež, ključar župne cerkve, star 62 let.

30. julija: **Mina Pevc**, samska kajzarica v Srednjem Bitnju, št. 41, stara 71 let.

9. avg. **Janez Šinkar**, p. d. Žanov, posestnika sin v Javorniku pod Sv. Joštom, star 41 let.

11. avg. **Božidar Jenko**, sin tovarniškega delavca v Stražišču, star 1 leto.

16. avg. **Valentina Dagarin**, hči hišarja v Zgor. Bitnju št. 8, stara 1 leto.

17. avg. **Marija Oman**, roj. Tepina, vdova, sitarica v Stražišču št. 109.

Izmed navedenih 5 odraslih je bilo mogoče le 2 prevideti. 3 pa so umrli nenadoma, neprevideni.

„Bodite pripravljeni, ker ne veste ne dneva, ne ure.“

Razno.

Presv. g. knezoškof dr. Ant. Bon. Jeglič bivajo pri sv. Joštu na oddihu, ostanejo gori še do 6. septembra.

Zgradba Ljudskega doma se bliža koncu. Osojbe deželne elektrarne v Završnici inštalira električno; začelo se je tudi z zunanjim ometom. Upati je, da bo v dveh mesecih zgradba, ki bo kras šmartinski župniji — dovršena.

Slovesna blagoslovitev pa bo šele prihodnje leto, ker bo treba še urediti prej prostor okrog „doma“, kar bo zahtevalo še precej dela.

V župniji se je zgradilo zadnja 3 leta nad 60 novih hiš; priselilo se je veliko družin od drugod. Spodobilo bi se, da se nova hiša blagoslovi, še lepše pa bi bilo, ako bi se družina ob tej priliki posvetila presv. Srcu Jezusovemu. — Pripravljeni smo priti hišo blagosloviti, — toda le pod pogojem, da se ob tej priliki ne priredi kaka domača veselica združena s popivanjem itd. — Priseljence opozarjamo tudi, da naj od svojega domačega župnika prineso poročilo o stanju družine ali pa poročni list.

Taksa za grobove, ki se ne prekopljejo, znaša 50 Din za vsakih 10 let. Več takih grobov je prišlo na vrsto, da se bodo prekopal, ako se ne plača taksa, ker je že preteklo 10 let.

Pogovar

od pijače inu ventočenja tega vina med enim g. fajmoštram inu med šterjim Farmanim.

Pričujoči rokopis je iz leta 1791. in ga je spisal Silvester More, kurat v Kolovratu. Čitatelje Kranjskega zvona bo morda zanimal po svoji originalnosti in bo morda tudi kaj dobrega povzročil, zato ga priobčujemo.

Večkrat so thožbe čez Micha enga kmeta, čez Mica ena Gospodina, čez Lenarda enga Šoštarka, inu čez Mathia

enga Oštirja, ali Wirtha k Gospudu Fajmoštru ble pernesene: inu je blu tudi za resnico povedanu, de hiša Mathiova je enu ussakdajne ukupzbiralše teh pijancu; tedej G: Fajmašter, koker en dober pastyr teh sebi izročeneh Dušic začne G: Boga za resvetlejne prossiti, koku be on svoje farmane na Duš ozraviti zamogov. Njemu pade v glavo, on se ima pruti njim prov perjazen izkazati, inu potem na dan svojga godu njuh k kosilu povabiti. On povabe: inu Micha, Mica, Lenard, inu Mathia z vessellam pridejo, G: Boga sa žegen teh špiži skupej prossjo, se h te narichtani mizi doli ussedejo, ter sačno jesti.

Začetek tega Pogovara.

Lenard. G: Oča! kaj bo dones tok dovgu suša? dones ga moremo šravffati; kir je njuh vesselli dan.

Fajmašter. Naliž Tone glaže s tem starim vinam!

Mathia. My ponovemo, G: Oča! kar smo poprej vošyli, deb ony še tulku leit, kuliku kapelc je vina v glažu, nas vessel, inu zravi regirali, srečnu umerli, inu nas usse skupi v Nebessa perpellali.

Mica. Tok ga morete ussekati, koker jest, de kapelce u glažu na ostane: kaj se vy Možaki dones od vina tok deržte, koker deb vy bli vodapivci? še bodo G: Ozha menili, de vy njim iz serca sreče navošete.

Micha. Ti imaš preveč bessedy, Miza! Spomni, de nisi per Mathiju v Ošterji.

I. Postava.

Pijača nezmasna je sama na sebi pregrešna.

Fajmašter. Micha! jest imam tebi nekaj povedati. En jud je prossov enkrat eniga Kristjana, deb on za jin molov, deb tudi leta Kristjan ratov, pak jud ni neč molov; čez en zait prideta ona dva spet ukup, inu reče jud k vunenmu: koku ty moliš, jest zmiram jud ostanem? Kristjan pravi: poid' z manoj kje, boš en staar Ušenice na kojna naložiti pomagov. Jud gre, prejme ta žakl na enimu Koncu, vune na temu drugimu, inu ga od zemle enu malu uzigneta, med tim pak Kristjan spusty; na tu reče jud: jest sam namorem žakla na kojna dijati, pomagy tud ty! tedej odgovory kristjan, tud jest sam z mojo molitvo namorem tebe preoberniti, tudi ty moreš G: Boga prossiti za dar te prave Vjere. Raunu toku moj Micha! se z vam gody: vy ste meni vošili, deb jest srečnu umerov, inu vas v Nebesa perpellov: pak če vy zraven tud napomagate, moja muja sama je zabstoin.

Miha. V kom očmo my pomagati?

Fajmašter. Vy morete pijančevajne zapustiti, inu le za potreba pyti: sicer je moja muja prazna, inu vaše žellje nigdar dapovnene nabodo; sakaj sodba je že skus S. Paula oznanena, tudi te pijanci Kralestvu Božje dosegli nabodo. (I. Cor. 6.)

Mica. Dobru za nas žene, kir leta Apostel le pijance hudo rotly.

Fajmašter. Kaj so tudi med ženami pijanke?

Mica. Tud se nam vinu naopre, zlasti žgajne veliku obrajtamo.

Fajmašter. Kar S: Pismu govory k možem, inu njim prepove, letu zadene tud žene; kir G: Bug je Eva to pervo ženo iz Moža ustvarov; tedej koker pijanci, tok tudi pijanke Božjega Kralestva dosegle nabodo.

Lenard. Jest pak pijanost naderžim za greh: inu aku lih sim jest večkrat trunčen, tuk ne sturim jest neč hudoga.

Fajmašter. Pošlušaj moi Lenard prvič bessede S: Augustina: s takšno nesrečo se ludji upijanejo, kir menjo, de ta pijanost je le en odpustlive, ali cel' nobehi greh. Ampak zavolo te neumnost bodo subsebnu ti Mašniki na ta velik dan te Sodbe rajtinga dati mogli, kader ony temu njuh Skerby čezdanemu folk stanovitnu pridguvatí očjo, kaj za ene, inu koku velike hudobije iz pijanost sempridejo.